

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

ה.

תוס' ד"ה וצריבא וקבלת השבת. ע"י משנת עשר אפרים ס"י נ'.

הגהות הב"ח

(א) גמ' משום דנפיש דבורתייהו אכל יתיר: (ב) שם א"ר יומן דאמר ר"ש בר נחמני א"ר יונתן מאן דכמיז נאס: (ג) שם הא מיהא ארבע אמר לך ר' יוסי כיון ללעול: (ד) ר"ש ד"ה דקן וכו' והכא מבקשי כלל' ואות צ' נמקח: (ה) תוספות ד"ה אלא וכו' מיירי בפרשה בדכתיב ומת:

מוסף רש"י

כלך אצל יחיד. אלא דוד שמואל וקב"ה איתו עין, אף אמה חזר בתשובה (דברים טו). שהקים עולה (שם). מקדמתו. לפי משמו נכחית לפניו (שם). מלפפתו. טורכמו (שם). נשמות שברגו. אורי שמו גוף יבמות (שם). פגרו שחזון בין שניה למלאים וסם רוחות ונשמות נטות שנכלאו העמודים להנמן גופים העמידים להכרות (שם). מלה, כי גוף שם מקום המיוחד לנשמות העמידים להיות נולדים (ד"ה ג'). כי רוח. הרוחות שלפי שנומי להיות נולדים קורס, יענוף מעכא את הגולה דקדק בצמולה כמיז כי לא לעולם אריז ולא לנעם אקלףו וגו' ונשמות שלפי עשייתו יענוף ומספיה יבמות (שם). יענוף לון עכבה דכתיב והיא העושים לנמן (שם). יום הששי. מאי שאל דכמיז זה חיים נגד מעשה נראשית מלמד שהתנה ב' הששי משמע הששי המיוחד נמקום אחר, מדמיינן נעמלם (חזקוני). היך היותו. אף כלן ויהי ערב ויהי בקר של נגד נראשית תלו חיים הששי, והוא ר' כסיון עמנה זו מורה מיירי דה' לדיז חיה נמי הא (שבת פג). וכו' לליל ג'). במחשכים הושיבני כמתי עולם. ויגדל מן נמקחן ואינו רואה משום כמ' (דברים טו).

רבינו הגנאל

שם חטא צבור אומר הגה בימי משה חטא צבור ואם הוא יחיד אומר הגה יחיד חטא וחזו בתשובה והיינו דכתיב נאם דוד בן ישי ונאם הגבר הויקם על גבר שהקים עולה על תשובה: העושה מצוה מקדמתו לעולם הבא שנאמר והלך לפניך צדקך וכל העובר

וצריבא פי' לכתוב מטאס * וקבלת תשובתם: **שאמרלא** לא חטאו לא באנו לעולם. ואע"ג דלמרינן פ"ק דערובין (דף יג: ושם) נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא היינו נחמלת לידמו שאין ידוע מה יהא בסופו אבל כשהוא לדיק אשריו ואשרי הדור שהוא נצטוו ועוד דלמסקנא דכמי שלא באלו לעולם אמי שפיר: **אין** בן דוד בא עד שיבא נשמות שברגו. וא"ת מ"מ יכלו ע"י עובדי כוכבים שיהו מולידים ואומר הר"ר אלהן דנשמות של ישראל ושל עובדי כוכבים אינן בגוף א' והא דלמר (שבת ג:) עתידה אשה שמלך בכל יום לימות המשיח שמה י"ל גוף חדש ונשמות חדשות יהיו: **כי** רוח מלאפני יענוף. משיח קרל רוח דכתיב (איכה ד) רוח אפניו משיח הו' והי"פ דקרא הנשיות מלפני יאחר כמו העושים לנמן על ידי נשמות אשר עשיתי: **אלא** שירדו מנכסיהם. לילכא למימר סומים היו להא

כתיב צדקת קרס (במדבר טו) העיני האנשים ההם נתקד ומלורעים נמי לא הוו דהא צדקה נתון המחנה היו יושבין וכו"ת דנכמתן מורה מתפרשו דהא איתן שנתפרשו כבר חזרו למומן צמעה העגל * ושלא היו להם בנים לילכא למימר דבשזיל כך לא היו פחות קרובים לנלכות להלשינו כבתחלה וי"מ דמשמע ליה שירדו מנכסיהם דמחמתן כי יכלו לון כח עד להזיק אבל כל הנך היו יושבין להזיק ע"י ממונס ופשיטיה דקרא כפויי צפרעה (ה) וימת מלך מנרים: **כפויי** טובה. לכך קראס כפויי טובה שלא ראו לומר אמה מן לפי שלא היו רואים להחזיק לו טובה בך: (עיי' לע"ז): **עד ארבעין** שני לא קאי איניש. פירש"י שאף משה לא נזכר וא"ת אמאי כעס משה על ישראל הלא גם הוא לא נזכר וי"ל שלפי שהוא לא היה נלך דנפלה זו לא נתן לג עד מ' שנה דקס אדעתיה דרביה אבל ישראל שהיו לריכין לפתלה זו היה להם להצונן מאומה שעה שהרי כבר חטאו צעגל וצמגליס ור"י פי' שמה לא הקפיד עליהם על דבר זה עד מ' שנה כי היה צבור דלסוף מ' שנה יעמדו על דעת קוים ויחמרו אמה מן ולא היה צדעתו שהיו מניחים לומר אותו משום כפיית טובה אבל כשעברו ארבעים שנה שראה שהיה להם לדעת הדין עליהם שהיו מניחין צדציל כפיית טובה ואו הויכוס: ירס

עברה מלפפתו בעולם הבא שנאמר ילפתו ארחות דרכם וגו': אמר ריש לקיש טובה לאבותינו שחטאו ונקנסה מיתה בעולם שאוליו כן לא באנו לעולם שנאמר אני אמרתי אליהם אתם אבל הבחלתם עצמכם את כאדם המתותן וגו'. ומקשינן וכו' אילו לא היו חוטאים לא הוו מולדי והכתיב ואתם פרו ורבו ופרקינן שלא היו מוחזקין בפריד (אלא) עד יום מתן תורה בלבד. איני והכתיב למען ייטב להם ולבניהם לעולם. ועוד כתיב זה ספר תולדות אדם מלמד שהראה הקב"ה כל דור ודור כיון שהגיע בדרור של ר' עקיבא שמה בתורתו ונעצב במיתו. ועוד אמר ר' אמי אין כי

עברה מלפפתו בעולם הבא שנאמר ילפתו ארחות דרכם וגו': אמר ריש לקיש טובה לאבותינו שחטאו ונקנסה מיתה בעולם שאוליו כן לא באנו לעולם שנאמר אני אמרתי אליהם אתם אבל הבחלתם עצמכם את כאדם המתותן וגו'. ומקשינן וכו' אילו לא היו חוטאים לא הוו מולדי והכתיב ואתם פרו ורבו ופרקינן שלא היו מוחזקין בפריד (אלא) עד יום מתן תורה בלבד. איני והכתיב למען ייטב להם ולבניהם לעולם. ועוד כתיב זה ספר תולדות אדם מלמד שהראה הקב"ה כל דור ודור כיון שהגיע בדרור של ר' עקיבא שמה בתורתו ונעצב במיתו. ועוד אמר ר' אמי אין כי

לומר לך. גזירת מלך היתה לימן פתחון פה לשבים: **דמפרס הטאיהן**. ואיכא חילול אימא לא ליתקבלו: **מלפפתו**. מעטפתו לשון מלבוש כמו מלפפין את המיוק בשבת (שבת דף קטט:): **לצפוניו**. עושי העגל: **לא באלו לעולם**. שהיו כמלאכים ולא הולידו בנים: **לואוסם**. בנים שהיו כבר בעמדתם כפיני: **לשמה עונה**. שעד עמה נאסר להן אל תגשו אל אשה: **עד שיכלו וכו'**. אולר יש ושמנו גוף ומצראשית נולדו כל הנשמות העמידות הולד ומתנס לשם: כי לא **לעולם אריז**. לאחר זמן הגאולה ולא לנעם אקלףו מלגאול כי רוח אשר לפני נשמות שצנן יענוף הוא המאחר כמו העושים לנמן (בראשית ג) ונשמות שאני עשיתי: **כמי שלא באלו לעולם**. לפי שאין חיים לעולם וכל זמן שהן קיימין אין לנו חשיון כלום: **הא לא קבלו ישראל אס הסורה**. היו שומע מכאן שלא קבלו לקבל שכר היום בעולם הזה אלא שלא תהא אומה ולשון שולטת בהן וזו היא טובה הכתובה כאן למען ייטב להם: **הוא דאמר**. **עניות**. שמשמטו ושלטו בהן שונאיהם המכלים את ממונס כל היום נזיה לאכול: **דן ואזירס**. דלמר מר (מדרס דף סד:): כל מקום שנאמר נליס נכזים אינן אלא דמן ואזירס והכא (י) צמקשי נפשו כמי נליס היינו איתן עבדים שהלשנו עלינו: **וכן הוא אומר לו עמי שומע לי**. שהקב"ה מתמנן לפנייה שישמרו את התורה. **לו עמי היינו** תמינה כמו לו יחי כדכרך (בראשית ג): **כפויי טובה**. אינן מכירין להחזיק טובה לנעליס: נללס

ייטב להם ולבניהם וגו' לאותן העומדים על הר סיני והאמר ר"ל * מאי דכתיב י"ה ספר תולדות אדם וגו' וכי ספר היה לו לאדם הראשון מלמד שהראה לו הקב"ה לאדם הראשון דור דור ודורשיו דור דור וחכמיו דור דור ופרנסיו כיון שהגיע לדורו של ר"ע שמה בתורתו ונתעצב במיתו אמר ולי מה יקר רעך אל [וגו'] וא"ר * יוסי * אין בן דוד בא עד שיכלו נשמות שברגו שנאמר [כי לא לעולם אריז ולא לצנא אקצוף] כי רוח מלפני יענוף ונשמות אני עשיתי לא תימא אנו לא באנו לעולם אלא כמי שלא באנו לעולם למימרא דאי לא חטאו לא הוו מיייתי והכתיב פרשת יבמות ופרשת נחלות על תנאי וכו' כתיב קראי על תנאי אין דהכי * אמר רש"י שמעון בן לקיש מאי דכתיב * ויהי ערב ויהי בקר יום הששי מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר אם מקבלין ישראל את התורה מוטב ואם לאו אחזיר אתכם לתורה ובוהו מיתיבי * מי יתן והיה לבכם זה * להם לבטל מהם מלאך המות א"א שכבר נגזרה גזרה הא לא קיבלו ישראל את התורה אלא * כדי שלא תהא אומה ולשון שולטת בהן שנאמר * למען ייטב להם ולבניהם * עד עולם הוא דאמר כי האי תנא דתניא רבי יוסי אומר לא קיבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא יהא מלאך המות שולט בהן שנאמר

אני אמרתי אליהם אתם ובני עליון כלכם חבלתם מעשיכם אכן כאדם למען ייטב להם ולבניהם עד עולם טובה הוא דהויא הא מיתה איכא * (רבי יוסי) אמר לך כיון דליכא מיתה אין לך טובה גדולה מזו ות"ק נמי הכתיב אכן כאדם תמותון מאי מיתה עניות * דאמר ר' ארבעה חשובים כמותים אלו הן עני סומא ומצורע ומי שאין לו בנים עני דכתיב * כי מתו כל האנשים ומאן ניגהו דתן ואבירם ומי מתו מיהו הוו אלא שירדו מנכסיהם סומא דכתיב * במחשכים הושיבני כמתי עולם מצורע דכתיב * אל נא תהי כמת ומי שאין לו בנים עני דכתיב * הבה לי בנים ואם אין מתו אנוכי * (וגו') [כמעט אויביהם] אכניע ואומר * לו הקשבת למצותי ויהי כנהר שלומך וגו' ויהי כחול זרעך וצאצאי מעדך וגו' תנו רבנן * מי יתן והיה לבכם זה להם אמר להן משה לישראל כפויי טובה בני כפויי טובה בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל מי יתן והיה לבכם זה להם היה להם לומר תן אותה טובה דכתיב * ונפשנו קצה בלחם

עברה מלפפתו בעולם הבא שנאמר ילפתו ארחות דרכם וגו': אמר ריש לקיש טובה לאבותינו שחטאו ונקנסה מיתה בעולם שאוליו כן לא באנו לעולם שנאמר אני אמרתי אליהם אתם אבל הבחלתם עצמכם את כאדם המתותן וגו'. ומקשינן וכו' אילו לא היו חוטאים לא הוו מולדי והכתיב ואתם פרו ורבו ופרקינן שלא היו מוחזקין בפריד (אלא) עד יום מתן תורה בלבד. איני והכתיב למען ייטב להם ולבניהם לעולם. ועוד כתיב זה ספר תולדות אדם מלמד שהראה הקב"ה כל דור ודור כיון שהגיע בדרור של ר' עקיבא שמה בתורתו ונעצב במיתו. ועוד אמר ר' אמי אין כי

תורה אור השלם

1. ואלה דברי דוד האחרונים נאם דוד בן ישי ונאם הגבר היקם על משיח אלהי יעקב ותעם זמרות ישראל.
2. יצא יעקב בשחר אורח וארבתך מחרה יתעמך והלך לפניך צדקה כבוד יי אפסוקי.
3. ילפתו ארחות דרכם יעלו בתרו ויאבדו.
4. ויהי כדברה אל יוסף יום יום ולא שמע אליה לשבב יצאה לדחות עמה: בראשית ט'.
5. אני אמרתי אליהם אתם ובני עליון כלכם: אכן באדם מנותן וכאחד העושים תפלה: תהלים פב ו-ו.
6. ואתם פרו ורבו שרצו בארץ רבו בה.
7. בראשית ט' ז' לך אומר לקום שבו לכם לאהליכם:
8. מי יתן והיה לבכם זה להם ליראה אתי ולשמור את כל מצותי כל הימים למען ייטב להם ולבניהם לעלם:
9. זה ספר תולדות אדם כיום ברא אליהם אדם בדמות אלהים עשה אתו: בראשית א'.
10. ולי מה יקר רעך אל מה יעצמו ראשיהם: תהלים קל"ט.
11. כי לא לעולם אריז ולא לצנא אקצוף כי רוח מלפני יענוף ומספיה יבמות ויענוף לון עכבה דכתיב והיא העושים לנמן (שם). יום הששי. מאי שאל דכמיז זה חיים נגד מעשה נראשית מלמד שהתנה ב' הששי משמע הששי המיוחד נמקום אחר, מדמיינן נעמלם (חזקוני). היך היותו. אף כלן ויהי ערב ויהי בקר של נגד נראשית תלו חיים הששי, והוא ר' כסיון עמנה זו מורה מיירי דה' לדיז חיה נמי הא (שבת פג). וכו' לליל ג'). במחשכים הושיבני כמתי עולם. ויגדל מן נמקחן ואינו רואה משום כמ' (דברים טו).
13. ואמר יי אלא משה מברוך לך שב מצרים כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשי: שמות ד' יט.
14. במחשכים הושיבני כמתי עולם: איכה ג' ו'.
15. אל נא יהי כמת ומי שאין לו בנים עני דכתיב * הבה לי בנים ואם אין מתו אנוכי * (וגו') [כמעט אויביהם] אכניע ואומר * לו הקשבת למצותי ויהי כנהר שלומך וגו' ויהי כחול זרעך וצאצאי מעדך וגו' תנו רבנן * מי יתן והיה לבכם זה להם אמר להן משה לישראל כפויי טובה בני כפויי טובה בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל מי יתן והיה לבכם זה להם היה להם לומר תן אותה טובה דכתיב * ונפשנו קצה בלחם
16. ותרא דתל בי לא לך ליעקב ותקא דתל באחיקה ותאמר אל יעקב דתל בי בנים אלא אין מקה אבני:
17. בראשית א' א' אם בחקתי תלכו

(א) ז"ל ופרישן דמשעת קדולו רק למען לשיטתו להס. (ב) נראה דמסקן כלן וכו' ל"ה מ"ר מי יתן וכו' אחר מהלך לישאל היה לנס לומר וכו'.